

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**EXEGESIS || IN EPISTOLAM || D. PAVLI AD EPHESIOS ||
ECCLESIAE, SANCTORVMQVE PA-||TRVM MENTI, ITA,
DEFENDENDIS PRÆ-||cipuis fidei dogmatibus accomodata,
vt à Ro-||berti Rolloci Scoti, Eidenburgensis ...**

Stevartius, Petrus

[S.l.], 1593

VD16 S 8959

Capvt Primvm. Pavlvvs Apostolus Iesv Christi, &c. Benedictus Deus & Pater Domini nostri Iesv Christi, qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in cœlestibus in Christo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70277](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70277)

ARGUMENTVM IN EPISTOLAM AD EPHESIOS.

PAVLVS ROMA E carceri mancipatus, postquam Anno Christi
audisset Ephesios, (ab urbe Epheso Ionia in Asia LIX. conuer-
minore metropoli sic dictos) Sectariorum fraudi- tionis suæ 24.
bus, in diuersa studia concitari, hanc ad eos episto-
lam per Tychicum Diaconum dedit. Quâ dum ab iis vehemen-
ter petit, ut elusis Nouatorum falsis opinionibus, in accepta ve-
ra fidei religione constantes manere velint, potissima Christia-
nismi dogmata subtiliter atq; ideo subobscurè exponit. Eandem
porrò veritatis doctrinã, Christiana q; disciplina & economiam
repetens, quam toto triennio, maximo cum fructu, licet nõ sine
suo periculo, viua voce docuerat, Euangelij maiestatem, Chri-
sti beneficia, & muneris sui Apostolici dignitatem magnificè Ignat. epist. 24.
extollit, monens ut quã corde credunt, ore q; fidem profitentur,
vita innocentia morumq; probitate exprimant. Quod ab ipsis
summa fide & obedientia fuisse præstitum, testis est D. Ignatius.

CAPVT PRIMVM.

PAULVS Apostolus IESV CHRISTI, &c. Benedictus
DEVS & Pater Domini nostri IESV CHRISTI, qui
benedixit nos in omni benedictione spiritali in cælestibus
in CHRISTO.

QUIA PAVLVS eodem ferè semper exordij ge- I.
nere vtitur, quod est alibi sæpè à nobis explica-
tum, ideo ipsius epistolæ argumentum statim
A 3 aggre-

aggredimur. Cùm Deus infinitæ sit voluntatis, eo ipso quòd cuiquam benedixerit, dicitur etiam benefacere, ipsumque donis siue naturalibus, siue supernaturalibus cumulativè prosequi, quia nihil ab ipso dici potest, ut fiat, quin statim id ipsum effectui mandetur: ^a ipse enim dixit, & facta sunt, ipse mandavit, & creata sunt. Hinc est, quod Apostolus, eadem vsus benedicendi voce, (quæ creaturæ accommodata, iam ^b laudare, iam agere gratias significat) laudes debitas persolvat, quod & Iudæos & Gentes communibus beneficiis, non terrenis, quæ veteris legis propria fuerunt, sed spiritualibus, quibus æternæ vitæ consequendæ hominum spes maximè erigitur, cumulârit. Hæc enim spiritualis benedictio inter cætera tum peccatorum remissionem, tum iustitiæ donationem, tum adoptionem in filios Dei & consortium naturæ diuinæ complectitur, quæ maxima dona per Christum à Deo, hominum generi conferuntur, quia, inquit Augustinus, per solum Christum habemus hanc gratiam, ut ad Deum accedamus, & à Deo non recedamus.

^a Psal. 148.
Psal. 113.
Exodi 18.

^b Luc. 2. Gen. 6.
Psal. 102.
Et 103.

August. lib. de
persecut. bon.
cap. 7.

Sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, ut essemus sancti & immaculati in conspectu eius, in charitate.

2. Quemadmodum Deus nos per Christum maximis donis prosequitur: ita nos eosdem gratis per eundem, pro sua in nos dilectione antequam initium fundamenti orbis iaceret, elegit. Quæ Pauli sententiâ, ^a & primam iustitiam, & in illa perseverantiam, dono gratiæ diuinæ non solius arbitrij viribus esse tribuendam conficitur, ut volebat Pelagius. Sicut & in hunc locum concludit Augustinus, non quia eramus, sed ut essemus sancti. Idcirco quippe tales eramus futuri, quia elegit ipse prædestinans,

^a Aug. in hunc
locum lib. de
prædest. Sancti.
cap. 18. lib. de
bon. persec. lib.
de gratia & li-
bero arbit. de
corrupt. & gra-
tia epist. 105. Et
106.

stinans, vt tales per eius gratiam essemus, inculpati scilicet & irreprehensibiles. *In eius conspectu*, id est, non modò coram hominibus, qui de facie iudicant, sed coram Deo, qui cor^b intuetur: & hoc vt ipsum aliquando coram intuiti, sempiternam beatitatem possideamus; Est enim visio, Augustino teste, tota merces. Viderit proinde Rollocus, an Papistas (vt loqui solet) non fuerit calumniatus, quando ex operibus legis iustitiam ab ipsis quæri nimium liberè obganniit. Ipse potius hoc loco, cæcutiens attendat, ne confidentius de sua sanctitate sibi blandiatur, cùm se ex electorum numero securius esse iactitet, cuius in se ipso quasi periculum ex effectis facere audeat: cùm Paulo se non audeat sanctiorem profiteri, qui nullius mali conscius, sibi tamen semper timens, ideò se esse iustum non audebat affirmare: non quod propterea desperaret, sed quod suam salutem cum tremore & timore, quemlibet docere volebat operari, quia legerat, neminem de peccati sui propiciatu, debere esse sine metu.

b 1. Reg. 16.

c 1. Cor. 4.
Philip. 2.
Eccles. 5.

Qui prædestinavit nos in adoptionem filiorum per IESUM CHRISTUM in ipsum, secundum propositum voluntatis sue.

3. Decretum, quo Deus homines quosdam ab æterno ordinavit in se ipsum, id est, in veram beatitudinem supernaturalem, per media diuini ordinis consequendam, ^a vt cum se ipso vnum efficiantur, prædestinatio a Rom. 8. dicitur. Cuius decreti causa est sola Dei vltro misentis voluntas, non aliqua necessitas, non præuisa hominum fides aut opera, sicut falsò Orthodoxos fingit Rollocus sentire: adeò vt finis vltimi cōsecutio & media particularia, quibus vnusquisq; prædestinatus supra naturam, beati-

b Rom. 8.

beatitudinem adipiscitur, ipsius prædestinationis sint effectus, quemadmodum in ea, quæ est ad ^b Romanos, expressit idem Apostolus: *Quos prædestinavit, hos & vocavit, & quos vocavit, hos & iustificavit, &c.* quibus verbis apertè complectitur Apostolus omnia media, quibus adultus quispiam prædestinatus beatitudinem consequitur: sicut enim aliena virtute sagitta transmittitur ad scopum, quem ipsa non posset aliqua virtute sua naturali attingere: ita solius Dei hominem diligentis voluntate, ad vltimum finem & simul ad media quibus eum consequatur, à Deo destinatur homo, sicut capite secundo ostendemus, vbi sanctorum prædestinationem nihil aliud esse, quàm præscientiam & præparationem beneficiorum Dei, quibus liberentur, quicunque liberantur, ostendemus. Et quia hoc modo prædestinatos suo tempore, adoptionis filiorum Dei iure donari contingit, id per Christum fieri necesse est: nam sicut ignis naturam nihil participat, nisi per id, quod naturâ sua est ignis: ita diuinæ adoptionis priuilegio gaudere nemo potest, nisi per eum, qui naturâ sit filius Dei. Videte qualem charitatem nobis dedit Deus, inquit D. Ioannes, vt filij Dei nominemur & simus. Deus ergo est, qui sua voluntate proposuit saluare, Deus est, qui in adoptionem filiorum prædestinavit, Deus est, qui glorificat & gratificat nos: Sed hæc in dilecto filio suo executus est, in eius sanguine nos liberauit, nos redemit; suam veritatem & viam ad se perueniendi omnibus aperuit. Atq; hic est aduentus Christi scopus, nempe patris sui vt voluntatem faciendo, homines ad Dei cognitionem doctrina & miraculis traheret, & vt reliqua omnia ad salutem pertinentia exhiberet.

Galat. 4.
Rom. 8.Philip. 3.
1. Ioan. 3.
cap.

In laudem glorie gratie sue, in qua gratificauit nos in dilecto filio suo.

4. Quæ à Deo fiunt, hanc naturæ præcellentiam habent, vt commendare suum authorem desiderent, vt sicut ab illo fluunt, ita & in illum tendant, illumque suo modo appetant, ipsiusque gloriam & manifestare & illustrare percupiant. Propterea prædestinationis hunc expressit Apostolus scopum, vt homines scilicet cognoscant, quantum Dei gloria sit prædicanda propter gloriosam gratiam suam, secundum quam filij sui merito, nos erga se gratos reddit: omnia siquidem propter seipsum operatur Dominus, non quòd glorificationis nostræ indigeat, sed vt suas creaturas nobilitet, quod earum maxima gloria in hoc consistat, vt ex natura sua, & ex voluntate & relatione diuina in Deum & in ipsius gloriam ordinentur. Sicut est apud Esaiam, omnem, qui inuocat nomen meum in gloriam meam creauit eum, formauit eum & feci eum. *Proverb. 16. psal. 15. Esai. 43.*

In quo habemus redemptionem per sanguinem eius, remissionem peccatorum secundum diuitias gratie eius, quæ superabundauit.

5. Quod sanguinis Christi soluto precio, siue redempti, siue peccatorum consecuti remissionem, siue à dæmonis seruitute liberati sumus, non nostris meritis aut operibus, sed copiosè gratiæ & misericordiæ diuinæ, dicit Paulus, acceptum esse ferendū. Quando enim æquitas habita ratione, amplius pedit patri Christus quàm homo debuerat, atque ita naturæ humanæ honori consulens, hominum obrutibus obiecit, quod Deus ab æterno, de nobis facere decreuisset (in quo peruestigando potissima hominum sapientia est constituta) facile cui-

Titum 3.
 Nō ex operibus
 iustitia, qua fa-
 cimus nos.
 1. Pet. 1.
 Apocal. 5.
 Ioan. 1.
 Luc. 5. 17.

Ioan. 3.
 Luc. 13.
 Ioan. 6.

uis insinuauit infirmiores hominum fuisse vires, quàm
 vt cœlesti patri pro suis delictis, facere possent satis. Fa-
 temur itaque, Rolloce, Christi mediatoris merito non
 nostris operibus, Deum peccata nostra non puniisse, sed
 hoc Christi meritum nobis non applicari asserimus, nisi
 etiam mens nostra aliqua vel charitatis, vel pœnitentię,
 vel timoris, vel saltem suscepti Sacramenti, actione me-
 diante, in Deum conuertatur, cùm Christus alia condi-
 tione à suo patre non obtinuerit, vt in suam gratiam,
 quâ homini peccata remittuntur, admittat, nisi aliquo
 harum vel similium actionum medio interueniente, si-
 cut passim Scriptura testatur, quæ iam Baptismum su-
 scipientem saluum, iam pœnitentem remissionem con-
 sequi peccatorum, iam Sacramentum corporis & san-
 guinis Christi sumentem æternum viuere, &c. pronun-
 ciat.

*Instaurare omnia in Christo, quæ in cœlis, & quæ in terra sunt
 in ipso.*

a Matth. 11.

Col. 1.
 Gal. 4.

August. in En-
 chir. cap. 62.

b Amos 9.

6. Mysterij incarnationis finis, qui eò quòd à sola Dei
 voluntate dependebat (salus enim hominum Dei vo-
 luntas est, quia saluare voluit, Dei opus est, quia salutem
 effecit) fuit à sæculis & generationibus^a absconditus,
 nūc verò sanctis Apostolis reuelatus, hic est, quod Deus
 Pater voluerit reuocare ad vnum caput, nempe Chri-
 stum, homines & Angelos, qui per peccatum erant diui-
 si: in Christo siquidem instaurantur, inquit Augustinus,
 quæ in cœlis sunt, cùm id, quod inde in Angelis lapsum
 est, ex hominibus redditur. Instaurantur autem, quæ in
 terris sunt, cùm ipsi homines, qui prædestinati sunt ad
 æternam vitam, à corruptionis vetustate liberantur, si-
 cut est apud Prophetam:^b Suscitabo tabernaculum Da-
 uid,

uid, quod cecidit, & reedificabo aperturas murorum eius, & ea, quæ corruerant, instaurabo. Atque Rolloce, sapientia nostra hæc est, Christum & hunc crucifixum, non solis, vt falsò nobis exprobas, arbitrij nostri viribus, sed fidei præfidiis quàm optimè cognoscere, vt eius redemptionis participes effecti, Angelorum esse conciuēs possimus. Frustrà proinde nobis opus operatum obii-
1. Cor. 2:
Hebr. 11. Accedentē ad Deum credere oportet.
1. Cor. 14. Sicut in Adam omnes moriuntur, ita in Christo omnes uiuificentur.

cis, quasi sine fide & absque vera cum Christo vnitione cuiquam salutem promittamus. Nam eo ipso, quòd hoc fingis, significas à te non intelligi, quid Patres velint, quando infantibus, qui actū credere non possunt, virtute Baptismi salutem pollicentur, quando Sacramentis eam inesse vim statuunt, vt gratiam iis fidelibus, qui ita, vt debebant, dispositi non sunt, existimant conferre.
 7. Neque Christi cognitione sola, vt arbitraris, contenti sumus, qui longè amplius quàm vos operibus ex fide, gratia & libero arbitrio profectis, tribuimus, vt qui meritis Christi, bonos etiam animi motus, & quod in potestate hominis est, accedere oportere confiteamur, quod ipsum hîc tandem videris & tu nobiscum vehementer commendare. Quod verò cœlestium rerum, imò diuinæ legis contemplationem damnas, miror; tum quod in capite libri Psalmorum beati prædicentur, qui in lege Domini noctes & dies meditatur: tum quod non te fugiat, Marthæ sollicitudinem ita fuisse laudatam, vt partem Marię nescias fuisse potiore. Quod verò spinosas Papisticorum Theologorum de fidei doctrina quæstiones contemnis, haud miror: illæ enim sunt, quæ tui ordinis hæreticos fraudulentis calliditatibus ne fides in nobis aliqua ex parte violari possit, pia cautaque vigilantia prouident. Nam cùm omnes ferè

August. lib. de
fide & Symbo-
lo cap. 1.

hæreticorum errores circa fidei doctrinas promanent ex ignorantia rei alicuius, de qua fides aliquid affirmat vel negat, tùm quæstiones non modò vtilis, sed & necessarię sunt, quę de fidei doctrina ita subtiliter tractant, ita vt adminiculo naturalium scientiarum partim definiendo ex effectibus, partim diuidendo & argumentando, doceat, ea de quibus fides aliquid asserit, vel negat.

In quo etiam & nos sorte vocati sumus, prædestinati secundum propositum eius, qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suę, vt simus in laudem gloria eius.

2 Col. 1.
Psal. 130.

Rom. 8.
August. lib. de
bon. persever.
cap. 7.

b Psal. 113.

*Vt ostenderet
diuitias gloria
suę in & misericordiam,
quã preparauit in
gloria. Rom. 9.*

8. Suo exemplo probat esse verum, Dei in nobis abundasse gratiam, Christumque omnia instaurasse. Quod ne hominum meritis ascribat, ^a sorte se vocatum affirmat. Sors enim cùm nihil aliud sit, quàm rerum, quę ex voluntate diuina fiunt, inquisitio, gratia porrò ex Dei duntaxat voluntate dependeat (neque enim ratio disquiritur, cur hic potius, quàm alius eligatur, elegit enim quos voluit) inde est, quòd gratia diuinę electionis sors vocetur, quia Deus per modum sortis secundum occultam prouidentiam, non ex alicuius meritis per gratiam internam vocat. Vnde subiungit: Secundum propositum eius, qui operatur, vt electionis causam esse Dei meram voluntatem confirmet. Quęcunq; enim à Deo fiunt, non temerè, sed ex sua ipsius ^b ratione atque ad eò ex voluntatis suę proposito proficiscuntur: ita vt quidquid Deus tandè efficit, probare possit esse conueniens, esse bonum, esse naturę & rationi consonum: & hoc vt electi sint argumentum & occasio laudandi Dei de sua conuersione, atque hac ratione, cœlestis patris gloria sumat ex iis, qui Christum agnoscunt, incrementum.

9. Dei

9. DEI siquidem laus & gloria maximè extenduntur, quando multi ad ipsum accesserint, inquit Ambrosius, sicut Medici gloria crescit, cum multos sanauerit & curauerit: Qui enim se in Christo esse sentiunt, & non secundum carnem ambulant, Dei gratiam amplificant, eius liberalitatem extollunt, &c. Nihil tamen proficit hoc Pauli exemplo Rollocus, volēs probare salutis cuiusq; credentis certitudinem, quia, ut ipsemet colligit, Paulus, qui spiritus primitias acceperat, simul etiam salutis suæ consequendæ fiducia videbatur certiore fulciri: alij verò, ut diuina promissio in ipsis impleatur, qua Deus ipsis pollicetur gratiam propter Christum, necesse est, ut gratiæ cooperentur, quemadmodum alibi se facere testatur Paulus: nemo autem citra reuelationem certò nouit, an ut oportebat, gratiæ Dei, quod suarum est partium, etiam adiunxerit. Vnde licet probabili Spiritus sancti testimonio quispiam consequi possit, se esse in gratia, se esse sanctum, &c. inde tamen non conficiet, eundem esse certò ex electorum numero, partim quòd is numerus Deo soli sit cognitus, partim quòd multi gratiæ diuinæ dono sint aliquando ornati, qui tamen damnabuntur: quia licet ad tempus vocationi tales respondeant, quia tamen in gratia vsque ad finem non perseuerant, communis cuiusdam prouidentia diuinæ, non prædestinationis effecta dicuntur consecuti. Quare licet credendum sit, peccatorum remissionem & gratiam credentibus, qui, quod suum est, faciunt, contingere: nemo tamen certò sibi persuadere potest, se ita, ut decet, officio suo esse functum: non quòd omnem de salute sua consolationem velimus sublatam (qui enim Spiritu Dei aguntur, non ita difficulter se Dei filios esse

a Esai. 55.

Eccles. 2.

Psal. 18,

experiuntur) sed citra reuelationem de propiciato peccato neminem esse debere sine metu, hortamur, cum delicta non omnes intelligant; sed potius cum Apostolorum Principe monemus, vt bonis operibus vnusquisque satagat certā facere vocationem suam, diuinamq; iram dignis pœnitentiæ fructibus (quos nugas & commenta vocat nescio, qua temeritate Rollocus) placare studeat.

2. Pet. 1.

Luc. 3.

In quo & vos, cum audissetis verbum veritatis, Euangelium salutis vestrae, in quo & credentes signati estis.

10. Beneficiis, quæ per Christum contigerunt, commemoratis; ea nunc singulariter enumerantur, quibus Ephesij fuerunt cumulati: Ac ordine primùm diuini verbi prædicationem recenset: Nam cum fides audita^a concipiatur, nemo verò possit audire, nisi qui prædicet, coram adsit, prædicare porrò nemini liceat, nisi qui fuerit ad hoc legitimè^b destinatus, tum Christi beneficio concludit, Ephesios audiendo credidisse, cuius gratia fuissent prædicatores adepti. Veritatem porrò verbum illud auditum vocat, quòd eius auctor sit Christus, quod quia virtus est^c in salutem omni credenti, sempiterna scilicet bona promittēs, iam verbum salutis,^d iam Euangelium nuncupatur: nō quòd vbi Euangelij historia auditur, subito (vt vult Rollocus) in omnium animis resipiscencia & fides generetur, cum Iudæi sua malitia excæcati, Christi concionantis verba audientes^e nō crediderint: sed eos demùm, qui sunt ex Deo nati, in quibus Dei semen manet, eiusque Spiritu aguntur, tum propter fidem doctrinæ, tum propter mandatorum Dei obedientiam, perfectè dicimus audire. Vnde subiungit:

a Rom. 10.

b Hebr. 7.

*Ioan. 17. Sermo
vultus Veritas
est.*

c Roman. 1.

Iacob. 1.

d Esai. 41. 52.

1. Cor. 15.

Ioan. 12.

Rom. 10.

e Ioann. 1.

1. Ioan. 3.

Rom. 8.

Luc. 11.

In quo

In quo & credentes signati estis Spiritu promissionis sancto,
qui est pignus hereditatis nostræ.

II. Qui enim hoc modo ^a credunt, aliquo signo experiuntur, vitæ melioris consuetudine, ad Dei se populum pertinere, quando diaboli ^b carnisque illecebris gnauiter elusis, diuinæ morem gesserint, magna cum suauitate, voluntati: Deus enim vt suos agnosceret ac notabiles redderet, Spiritu sancto obsignauit, quando velut sigillum diuinæ adoptionis Spiritus ^c sancti gratiam illis infudit, quæ quidem gratia, est arrabo futuræ hereditatis, quæ est vita æterna, Spiritus enim sancti instinctu, facile percipitur aliquid illius dulcedinis, quã beati sunt habituri, quando scilicet in hac vita gustare incipiunt, quàm suavis sit ^d Dominus, quãuè dulce sit illud mandatum, quod vincentibus mundum & carnem, est præparatum & propositum: Nam ^e charitas, quam dedit Deus per Spiritum sanctum, imperfecta est participatio diuinæ charitatis, quæ in patria perficietur. Atque Christianos ita constitutos, acquisitionis nomine expressit hîc Apostolus, quasi ^f Christus, vt hos ita affectos possideret, non modò plurimum desudârit, sed & sanguinem suum profuderit, vt inde Dei Patris gloria ^g latissimè extenderetur. His ita constitutis videat Rollocus, num contrà, manifestam Christi meritis iniuriam irroget, Christi gratia acquisitos peccati iugo fingens esse obnoxios, quasi peccati sint adhuc in ipsis iustis reliquæ, nihil moratus, quòd his, qui sunt in Christo ^h Iesu, nihil sit damnationis: sed ea est Sectariorum pertinacia, vt se pati nolint, doceri fomité siue procliuitatem, quæ in iustis ad ⁱ peccandû manet, peccati labè non habere, licet i ad peccatum sæpè, sine tamen culpa, imò frequentissimè

^a Infrà cap. 2.

^b Galat. 6.

^c Rom. 8. 5.
Ezech. 37.

^d Psalm. 30.

^e Rom. 5.

^f 1. Pet. 1.

^g Esai. 43.

^h Rom. 8.

ⁱ Genes. 6.

2. Cor. 12.

mè cum meritò etiam sanctissimos homines incitet & impellat, sicut ex stimulo carnis, qui Paulo molestiam non sine fructu afferebat, colligitur.

Propterea & ego audiens fidem vestram, quæ est in Christo Iesu, & dilectionem in omnes Sanctos, non cesso gratias agere pro vobis.

^a *Infrà cap. 3.
Act. 15.
Rom. 3.*

^b *Ioann. 13. In hoc cognoscent omnes, quod discipuli mei estis, si dilexeritis.*

^c *Ioann. 20.
Hebr. 1.
d Roman. 1.
Coloss. 1.*

^e *Hierem. 9.
1. Petr. 1.
1. Cor. 2.*

^a *Roman. 8.
Apocal. 1.*

12. Cùm fidei munere, charitatisq; dono nihil in vita, vel melius, vel maius possit contingere, ^a quod per hanc Deus hominẽ inhabitet, eius cor purificet, & eundem sine lege iustum pronunciet, hac verò, ceu indicio certissimo probetur quispiam verus esse Christi discipulus, tum Ephesiiis gratulatur Apostolus, ^b quod eos cœlestibus harum benedictionum opibus, sua gratia sit ita profecutus Deus, vt Sectariorum artibus & impiis studiis, à vero suo sensu & constantia non potuerint dimoueri: nec hac gratulatione cõtentus, vehemẽter etiam à glorioso Deo, ^c qui Christi vt hominis, est Deus, & vt Dei Pater, ^d petit ipsis, tum vt scientiæ, tum vt sapientiæ etiam Spiritum elargiatur, vt in cœpto virtutis & religionis tramite progressi, non tam falsis rerum interiturarum imaginibus intendant, quàm arcana illa cœlestia, æternam scilicet beatitudinem, quæ humanæ rationis ^e obtutus fugiunt, intueri possint & cognoscere.

Qui credidimus secundum operationem potētia virtutis eius, quam operatus est in Christo, suscitans illum à mortuis.

13. Sicut effecta, participatio sunt quædam causarum suarum exemplarium, sic tota nostra nō modò iustitia, sed & corporis & animæ gloria, participatio quædam sunt iustitiæ & gloriæ Christi. Quos enim præsciuit Deus, ^a prædestinavit conformes fieri imaginis filij sui, vt sit ipse primogenitus in multis fratribus. Ad eò vt secundum

cundum humanitatem, omnis creature primogenitum
vocare eum possimus, qui de eius plenitudine ^{b Ioan. 1.} accepi-
mus. Sicut igitur nostrae iustificationis, quae adoptio
quaedam est in Dei filios, causa exemplaris est Christus:
ita resurrectionis & gloriae etiam forma is ipse erit. Si e-
nim ^{c Rom. 8.} complantati facti sumus similitudini mortis eius,
simul & resurrectionis erimus. Deus enim homines &
iustificando & glorificando, filium suum velut proto-
typum operationum suarum spectat, cui assimilare ipsos
intendit, quod facit.

14. Atque id est, quod Apostolus hoc loco, signifi-
cat, quando dicit eandem potentiam, quam Deus exer-
cuit, cum à tenebris infidelitatis, vitaeque praeteritae ve-
tustate ad fidem & iustitiam Christianam Ephesios con-
uertit, non inferiorem ea potentia & virtute fuisse, quam
exercuit in Christo à mortuis suscitando, ei que donan-
do honoris aequalitatem, regni ^{a Philip. 3.} consortium & potesta-
tem, qua constitutus est super omnes creaturas, non so-
lum quae in terra sunt & apud inferos; sed etiam quae in
caelis possunt vel nominari vel comprehendi, adeo ut
nihil sit, quod Christi humanitati non sit subiectum, si-
cut subiungit ^{b Hebr. 2.} Patrem Christi pedibus omnia subiecisse. ^{1. Cor. 11.}
Quemadmodum verò Patre filium suscitante, Christus
ut Deus seipsum etiam suscitavit: ita Deus nemini iusti-
tiam confert, qui iustitiae suae non fuerit cooperatus, iuxta
tritum illud ^{c August. ser.} Augustini: Qui creavit te sine te, non iu-
stificabit te sine te. Hinc & ipse Paulus: Si Spiritus eius, ^{15. de verbis A-}
qui suscitavit Iesum à mortuis, habitat in nobis, qui su- ^{postoli.}
scitavit Iesum à mortuis, vivificabit corpora nostra. ^{Rom. 8.}

*Et ipsum dedit caput supra omnem Ecclesiam, quae est corpus
ipsius, & plenitudo eius, qui omnia in omnibus adimpletur.*

C

15. Cùm

15. Cùm modis omnibus conetur Apostolus, & cognitionem, & ynitatem nostram ad Christum, ostendere, fit euidens capitis vocem primariò secundùm Pauli intentionem nō esse vel principatus, vel auctoritatis, sed eā vt Paulum, vt quemadmodum naturale caput in membra: ita mysticum in corpus tam militantis, quàm triumphantis Ecclesiæ per gratiã probet influere. Quēadmodum enim caput cæteris membris cōforme cūm ipsis præsidet, tūm vires operationibus accommodatas suppeditat: ita Christus vt homo & Angelis^a & hominibus præest, & virtutes ac dona spiritualia elargiens, eiusdem cum cæteris hominibus est naturæ particeps, licet quoad hoc nihil cum Angelis habeat commune, nō enim Angelos, sed Abrahæ semen apprehendit. Quæ res hominis dignitatem maximè amplificat. Vnde adiunxit, quod sicut caput membra, sic mēbra caput perficiunt: non enim perfectum est corpus, nisi vbi hæc sibi vnita inueniuntur. Nisi enim essemus, hic quidem pes ipsius, iste autem manus, ille verò aliud quoddā membrum, non compleretur corpus.

^a 1. Cor. 2.
Coloss. 2.
Qui est caput
omnis princi-
patus.

Hebr. 2.

CAPVT SECVNDVM.

Et vos cūm essetis mortui delictis & peccatis vestris, in quibus aliquando ambulastis secundūm seculum mundi huius.

16.

VT Ephesij grata animi memoria, per Christum parta beneficia assiduè recolerent, vitæ spiritualis nostræ Christum à mortuis suscitatum exemplar fuisse ostendit, significans Deum eadem virtute hominem à peccati, qua Christum à corporis morte suscitando, esse usum. Sicut enim animæ à corpore^a dissolutionem

^a Osea 6.
Coloss. 3.